

Asia: VN/489/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja lukiolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vantaan kaupunki, Kasvatuksen ja oppimisen toimiala

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja lukiolain muuttamisesta VN/489/2021

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi perusopetuslakia, ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia ja lukiolakia. Esitys on osa Opetus- ja kulttuuriministeriön toimenpideohjelmaa kiusaamisen, väkivallan sekä häirinnän ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa. Ehdotetun sääntelyn tarkoituksena on täsmentää ja korjata opetustoimen säännöksiä, jotta kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan voitaisiin puuttua oikea-aikaisesti, vahvistaa oppilaan oikeusasemaa ja turvata kaikkien koulussa toimivien turvallinen oppimisympäristö.

Vantaan kaupungin Kasvatuksen ja oppimisen toimialan näkökulmasta pääosin esitetyt lakimuutokset ovat perusteltuja ja kannatettavia. Seuraavassa laeittain huomiomme esitykseen.

Perusopetuslaki

8.1 Perusopetuslaki

3 a §. Lapsen edun ensisijaisuus.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä. Pykälässä säädettäisiin lapsen edun ensisijaisuudesta. Lapsen edun ensisijaisuus ohjaisi perusopetuksen suunnittelua, järjestämistä ja päätöksentekoa. Lapsen edun ensisijaisuus on tällä hetkellä voimassa toiminnan järjestämistä sekä lain tulkintaa ohjaavana yleisenä oikeusperiaatteena. Säännös ehdotetaan lisättäväksi perusopetuslakiin, ja tulevan näin vahvemmin osaksi kansallista sääntelyä. Säännös perustuu Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 3 artiklaan, jonka mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Lapsen etua on harkittava sekä yksittäisen lapsen, lapsiryhmän ja yleensä lasten kannalta tapaus- ja tilannekohtaisesti. Harkinnassa tulee ottaa huomioon YK:n lapsen oikeuksien komitean lapsen oikeuksia koskevat linjaukset, koskien muun muassa lapsen edun ensisijaisuutta, lapsen oikeutta leikkiin, lepoon ja vapaa- aikaan sekä lapsen oikeutta tulla kuulluksi. Lapsen edun ensisijaisuutta koskeva säännös sisältyy myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan 24 artiklaan. Säännös kytkeytyy vahvasti myös muihin perusopetuslain substanssisäännöksiin, joilla toteutetaan lapsen edun ensisijaisuutta, kuten esimerkiksi osallisuutta ja oppilaskuntatoimintaa säätelevään lain 47 a §:ään ja oppilaan työmäärää sääntelevään 24 §:ään.

Lapsen edun ensisijaisuus on koko perusopetuksen järjestämisen ja toteuttamisen läpileikkaava periaate.

LAUSUNTO: Erittäin perusteltu lisäys sekä perusopetuksen että toisen asteen koulutuksen laeissa.

35 §. Oppilaan velvollisuudet.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että oppilaan käyttäytymisvelvoitetta tarkennettaisiin. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi velvoite, että perusopetuksen oppilaalla olisi velvollisuus käyttäytyä muita kiusaamatta ja vältettävä toimintaa, joka voi vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä.

Esitys täsmentäisi perusopetuksen oppilaan lakisääteisiä velvoitteita. Voimassa olevassa 35 §:n 2 momentissa oppilaan käyttäytymisvelvoite sisältää velvoitteet suorittaa tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyä asiallisesti. Ehdotettu sääntely täsmentäisi käyttäytymisvelvoitetta.

Sääntely olisi yhtenäinen lukiolain (714/2018) 30 §:n mukaisen sääntelyn kanssa. Voimassa olevan perusopetuslain säännöstä tarkennettaisiin velvollisuudella käyttäytyä muita kiusaamatta sekä välttämällä toimintaa, joka voisi vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Näitä velvollisuuksia voitaisiin täsmentää perusopetuslain 29 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuissa opetuksen järjestäjän hyväksymissä järjestyssäännöissä.

LAUSUNTO: Perusteltu lisäys.

36 §. Kurinpito.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi terminologinen muutos siten, että termi kurinpitorangeistus muutettaisiin kurinpitotoimeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen olisivat muutoksen myötä kurinpitotoimia.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, että oppilaan osallistuminen opetukseen voitaisiin evätä jäljellä olevan työpäivän lisäksi enintään myös seuraavan työpäivän ajaksi. Voimassa oleva sääntely mahdollistaa opetuksesta epäämisen jäljellä olevaksi työpäiväksi.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisäksi lisättäväksi, että epäämisen aikana oppilaalle olisi järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa epäämisen aikana ja opetukseen palatessa sekä järjestettävä muu opetukseen osallistumiseksi tarvitsemansa tuki palatessa. Oppilaalle tehtäisiin suunnitelma oppilaan tarvitsemasta tuesta. Oppilashuollon tukitoimien lisäksi suunnitelmassa määriteltäisiin ne käytännöt toimet, jolla tuettaisiin oppilaan turvallista ja hallittua palaamista opetukseen. Ehdotus vahvistaa oppilaan turvallista palaamista kouluun. Suunnitelmaan kirjattavilla käytännön tukitoimilla turvattaisiin opetukseen palaavan oppilaan, toisten oppilaiden sekä koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevien henkilöiden turvallisuutta, ja tuettaisiin hallittua koulutyöhön paluuta. Tukitoimenpiteet voisivat liittyä esimerkiksi käytännön opetusjärjestelyihin, kuten istumisjärjestelyihin, opetusryhmän vaihtamiseen, koulunkäyntiavustajan antamaan tukeen, kasvatustietokeskustelun järjestämiseen tai epäämistä edeltävän väkivaltaisen tai uhkaavan tilanteen läpikäymiseen oppilaan kanssa. Toimenpiteitä arvioitaessa otettaisiin huomioon oppilaan ikä ja kehitystaso. Esimerkiksi rikosoikeudellisessa vastuussa tai rikosoikeudellista vastuuta lähentyvien oppilaiden kanssa voisi toimia yhteistyössä poliisin kanssa, jotta esimerkiksi rikolliseen toimintaan voitaisiin puuttua ennaltaehkäisevästi kasvatuksellisin keinoin.

LAUSUNTO: lisäyksesitykset kursivilla Lisäyksesitykset on kirjattu tekstiin ja merkitty sanalla lisäesitys.

Käsite kurinpitotoimet on kannatettava muutosesitys.

Oppilaan osallistuminen opetukseen voitaisiin evätä jäljellä olevan työpäivän lisäksi enintään myös seuraavan työpäivän ajaksi. Lisäyksesitys; Tarkan harkinnan jälkeen oli mahdollista evätä oppilaan osallistuminen opetukseen myös toisen työpäivän ajaksi, mikäli kouluyhteisön turvallisuus sitä edellyttää.

Oppilaalle olisi järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa epäämisen aikana ja opetukseen palatessa sekä järjestettävä muu opetukseen osallistumiseksi tarvitsemansa tuki palatessa. Lisäyksesitykset: mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin tai muun hänen tukiverkostoonsa kuuluvan ammattilaisen kanssa. Epäämisen aikana tapahtuvaa oppilashuollollista tukea toteutettaessa olisi huolehdittava siitä (etäyhteys/muu kuin koulukiinteistö), että kouluyhteisön turvallisuus kyetään takaamaan.

Tärkeää tässä turvata oppilaan tilanteen arviointiin ja tukeen käytettävä moniammatillinen osaaminen, jos lapsella on esimerkiksi ennestään toimiva tukiverkosto (perheneuvola, lastensuojelu) niin sitä voisi tässä myös hyödyntää. Tukitaho tulisi arvioida lapsen edun näkökulmasta.

Suunnitelman teko oppilaan tarvitsemasta tuesta sekä myös toimista, joilla tuetaan oppilaan turvallista ja hallittua palaamista opetukseen on perusteltu. Oppilashuollon mukana olo tässä on tärkeää. On kuitenkin huomioitava, että oppilashuollon palvelut ovat vapaaehtoisia ja oppilas voi kieltää oppilashuollon osallistumisesta suunnitelman tekoon ja toteutukseen. Voisiko tässä hyödyntää tarvittaessa monialaisia asiantuntijaryhmiä, joiden työhön monialainen oppilaan tuen kartoittaminen sekä tukitoimien suunnittelu kuuluu olennaisena osana?

36 a §. Menettely kurinpitoasiassa ja erottamisen täytäntöönpano.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaava terminologinen muutos kuin 36 §:n 1 momenttiin. Termi kurinpitorangaistus ehdotetaan muutettavaksi edellä 36 §:n 1 momentin muutosta vastaavasti kurinpitotoimeksi

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, että oppilaalla ja oppilaan huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla olisi mahdollisuus osallistua erotetulle oppilaalle opetussuunnitelmaan perustuvan henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen. Henkilökohtaisen suunnitelman laadinnassa oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle laillisele edustajalle tulisi varata mahdollisuus osallistua suunnitelman laadintaan. Oikeus osallistua suunnitelman laadintaan tarkoittaa tosiasiallista osallistumismahdollisuutta. Oppilas ja huoltaja tulee esimerkiksi kutsua suunnitelman laatimista koskevaan tilaisuuteen tai antaa mahdollisuus tutustua ja vaikuttaa suunnitelman sisältöön. Suunnitelman laatimista koskevaan sisältöön ei voisi hakea muutosta, vaan kyseessä suunnitelma, jolla oppilaan opetus käytännössä järjestetään erottamisen aikana. Sen sijaan erottamispäätökseen voisi hakea muutosta hallintotuomioistuimelta. Voimassa olevan sääntelyn mukaisesti opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määrääjäksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan nykytilan mukaisesti opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Ehdotettua sääntelyä perustelee se, että oppilaan huoltajalla on oppivelvollisuuslain 9 §:n mukaisesti velvollisuus valvoa oppivelvollisuuden suorittamista. Erottamistilanteessa oppilaan huoltajan ja koulun välinen yhteistyö tiivistyy ja huoltajan velvollisuus valvoa oppilaan oppivelvollisuuden suorittamista korostuu. Erottamispäätöksen myötä oppilaan oikeus osallistua opetukseen tosiasiallisesti estyy. Erottaminen opetuksesta vaikuttaa vahvasti oppivelvollisuuden suorittamiseen ja perusoikeuteen saada perusopetusta, jonka vuoksi ehdotetaan, että oppilas voisi halutessaan osallistua suunnitelman laadintaan. Mahdollisuus osallistua suunnitelman laadintaan korostuu varsinkin pitkäaikaisissa erottamistilanteissa. Ehdotuksella pyritään tukemaan oppilaan osallistumismahdollisuuksia ja omaa vastuuta oppivelvollisuuden suorittamisesta.

LAUSUNTO:

Erittäin hyvä, että oppilas ja huoltaja otetaan mukaan suunnitelman tekoon. Oppilashuollollisen tuen tarjoaminen on tässä kohden myös tärkeää.

36 c §. Kurinpitomenettelyn suhde syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun.

Pykälä ehdotetaan kokonaisuudessaan kumottavaksi. Voimassa olevassa pykälässä säädetään lain mukaisesta kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun. Voimassa oleva sääntely estää kurinpitorangeistuksen määrittämisen, mikäli samasta teosta on vireillä syyte tai annettu tuomioistuimen ratkaisu, lukuun ottamatta mahdollisuutta erottaa oppilas määrääjäksi, jos se oppilaan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua. Sääntely on jättänyt tulkinnanvaraiseksi sen, onko rikosoikeudellinen menettely mahdollista, jos asiassa on määrätty kurinpitotoimi. Voimassa olevan sääntelyn pohjaa ne bis in idem -sääntöön (kaksoisrangeistuksen kieltö), joka on yksi oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteista. Säännön mukaisesti ketään ei saa tutkia ja rangaista toiseen kertaan rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi. Arvio siitä, milloin kysymys on ne bis in idem -säännön alaan kuuluvasta rangeistusluonteisesta seuraamuksesta, on kehittynyt oikeuskäytännössä siitä ajankohdasta, kun pykälä on säädetty, eikä voimassa olevan pykälän perusteluissa ole arvioitu kurinpitomenettelyn soveltuvuutta kaksoisrangeistuksen kiellon soveltamisalaan. Näin ollen on arvioitava, ovatko tämän lain mukaiset kurinpitotoimet edellä tarkoitettulla tavalla rangeistusluonteisia.

LAUSUNTO: Perusteltu, hyvä esitys!

36 h §. Oppilashuolto kurinpidon ja ojentamisen yhteydessä. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi terminologinen muutos siten, että termi kurinpitorangeistus muutettaisiin edellä 36 §:n 1 momentin muutosta vastaavasti kurinpitotoimeksi.

42 §. Oikaisuvaatimus. Pykälän viittaus hallintolakiin ehdotetaan poistettavaksi. Lisäksi pykälän sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että ilmaus jäljempänä muutetaan ilmaukseksi tässä laissa. Pykälään ehdotetaan lisättävän uusi 2 momentti, johon lisättäisiin informatiivinen viittaus hallintolakiin. Ehdotetut muutokset olisivat teknisluonteisia.

42 a §. Muutoksenhaku hallinto-oikeuteen. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi muotoon Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen. Pykälän 1 ja 2 momentin säännökset niistä päätöksistä, joista voi valittaa hallinto-oikeuteen, ehdotetaan poistettavaksi. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen kannan mukaan tällaisia luetteloita ei pitäisi sisällyttää lakiin, sillä tällaiset sallivaksi muotoillut luettelot voivat toimia eräänlaisena välillisenä muutoksenhakukieltona. Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa on hallinnon yleislaki, ja sen 6 §:n mukaan valittamalla saa hakea muutosta päätökseen, jolla viranomainen on ratkaissut hallintoasian tai jättänyt sen tutkimatta. Pykälää ehdotetaan muutettavan siten, että siinä todettaisiin, että oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ja muuhun tämän lain nojalla annettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen. Lisäksi pykälässä olisi informatiivinen viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin.

42 b §. Muutoksenhakuaika. Pykälää muutettaisiin siten, että viittaus 42 a §:n 2 momenttiin poistettaisiin ja viittaus korjattaisiin siten, että siinä viitattaisiin 42 §:n mukaisesta oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä valittamiseen. Pykälän muotoilua muutettaisiin samalla selkeämmäksi. Muutokset ovat teknisluonteisia eikä niillä olisi vaikutusta muutoksenhakuoikeuteen.

42 e §. Valituslupa. Pykälä kumottaisiin tarpeettomana. Pykälän sijasta sovellettaisiin lakia oikeudenkäynnistä hallintoasioissa, jonka 107 §:n mukaan hallinto-oikeuden hallintolainkäyttöasiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioista on hallinnon yleislaki, johon ei ole tarvetta viitata, jollei siitä poiketa. Muutoksella ei olisi vaikutusta o muutoksenhakuoikeuteen.

5.2 Pääasialliset vaikutukset

5.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Esi- ja perusopetuksen kustannusten arvioinnissa on käytetty psykologin tuntipalkkaa, n. 35 euroa/tunti. Palkka on laskettu käyttäen tilastokeskuksen kokonaisansion keskiarvoa ja lisäksi huomioitu lomarahat ja työnantajakulut. Suunnitelman laatimiseen arvioidaan kuluvan keskimäärin 2 työtuntia. Koska valmistelussa ei ole käytettävissä yksiselitteistä tilastotietoa siitä, kuinka monelta esi- ja perusopetuksen oppilaalta opetus on evätty, ministeriö arvioi, että tapauksia voisi olla arviolta 5 000 vuosittain. Kustannusvaikutus edellisten pohjalta olisi näin ollen arviolta 350 000 euroa vuodessa. Esi- perusopetuksen osalta kustannukset maksetaan osana kuntien peruspalveluiden valtionosuutta momentilta 28.90.30 vuodesta 2022 alkaen. Toisen asteen osalta ministeriö arvioi olemassa olevan tilastotiedon perusteella epäämisiä olevan noin 200 vuosittain, jolloin taloudelliset vaikutukset jäisivät vajaaseen 15 000 euroon, kun ne laskettaisiin esi- ja perusopetuksen vastaavien palkkakustannusten ja suunnitelman laatimiseen käytetyn ajan perusteella.

LAUSUNTO:

Hyvä, että resurssia arvioidaan. Jos hallituksen esitys oppilasmitoituksista oppilashuollon työntekijää kohden toteutuu, niin tämän tyyppinen työ niillä resursseilla mahdollistuu.

Laki ammatillisesta koulutuksesta

80 § Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön muutettaisiin siten, että niissä säädettäisiin opettajan tai rehtorin velvollisuudesta ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllystyneen ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

LAUSUNTO: Tärkeä muutos, tässä on kuitenkin varmistettava opetushenkilöstön riittävä resurssointi laadukkaan yhteistyön ja yhteydenpidon mahdollistamiseksi.

85 §:n kurinpito kohdan 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa epäämisen aikana ja opetukseen palatessa sekä järjestettävä muu opetukseen osallistumiseksi tarvitsemansa tuki palatessa. Lisäksi opiskelijalle tehtäisiin suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

LAUSUNTO: Tämä hyvä tarkennus, jolla voidaan saada nuori pysymään paremmin kiinni opinnoissa erottamisen aikana ja sen jälkeen. Suunnitelman tekeminen opiskelijan tarvitsemasta tuesta sekä myös toimista, joilla tuetaan opiskelijan turvallista ja hallittua palaamista opetukseen on erittäin hyvä. On huomioitava, että opiskeluhuoltopalvelut ovat vapaaehtoisia ja opiskelija voi kieltää opiskeluhuollon osallistumisesta suunnitelman tekoon ja toteutukseen. Voisiko tässä hyödyntää tarvittaessa monialaisia asiantuntijaryhmiä, joiden työhön monialainen opiskelijan tuen kartoittaminen sekä tukitoimien suunnittelu kuuluu olennaisena osana?

Kurinpitotoimet eivät voi koskaan yksinään olla ratkaisu. Kurintoimia aiheuttavan käytöksen taustalla voi olla hyvin laaja-alaista tuen tarvetta, jolloin asiaa tulisi tarkastella ja tutkia laaja-alaisesti ja monialaista yhteistyötä hyödyntäen.

88 §, joka koskee kurinpitomenettelyn suhdetta syytteen vireilläoloon ja tuomioituimen ratkaisuun, ehdotetaan kumottaviksi. Tämän seurauksena mainituissa laeissa käytetty termi kurinpitorangeistus muutettaisiin termiksi kurinpitotoimi.

LAUSUNTO: Kaksoisrangaistuksen kiellon kumoaminen mahdollistaisi määräaikaisen erottamisen, vaikka oikeustoimet olisivat kesken. Tämä on koulu- ja oppilaitosyhteisöjen turvallisuuden kannalta hyvä. On huolehdyttävä, että opiskelija saa tarvittavan tuen myös erottamisen ajalta.

93 §. Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi rehtorin toimivaltaa koskeva raja. Ehdotuksen mukaan rehtorin ei olisi mahdollista päättää oppivelvollisuuslaissa tarkoitetun oppivelvollisen määräaikaisesta erottamisesta vaan siitä päättäisi aina koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin.

LAUSUNTO: Erottamista vaativassa tilanteessa ensisijaista on tukitoimien tarjoaminen ja suunnittelu. Opiskelijan oikeusturvan kannalta erottamispäätöksen tekijänä monijäseninen toimielin on parempi vaihtoehto kuin pelkästään rehtori.

94 §. Opiskelijan velvollisuudet. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavan siten, että opiskelijan käyttäytymisvelvollisuutta tarkennettaisiin. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että ammatillisen koulutuksen opiskelijalla on velvollisuus käyttäytyä muita kiusaamatta ja toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä.

LAUSUNTO: Tärkeä tarkennus, johon puututaan nyt vain järjestyssääntötasolla.

Lukiolaki

30 §. Opiskelijan velvollisuudet. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan täsmennettävän. Voimassa olevassa momentissa opiskelijalle on säädetty velvollisuus välttää toimintaa, joka voi vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Opiskelijan ei tulisi kuitenkaan vain välttää tuollaista toimintaa, vaan opiskelijalta edellytettäisiin, ettei hän toiminnallaan vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä.

LAUSUNTO: Hyvä ja tärkeä täsmennys.

40 §. Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Pykälään lisättäisiin uusi 7 momentti, jonka mukaan opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

LAUSUNTO: Tärkeä muutos, tässä on kuitenkin varmistettava opetushenkilöstön riittävä resurssointi laadukkaan yhteistyön ja yhteydenpidon mahdollistamiseksi.

41 §. Kurinpito. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan muutettavan termi kurinpitorangaistus termiksi kurinpitotoimi. Tämä vastaa perusopetuslain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiseen terminologiaan tässä esityksessä ehdotettua muutosta. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa epäämisen aikana ja opetukseen palatessa sekä järjestettävä muu opetukseen osallistumiseksi tarvitsemansa tuki palatessa. Opiskelijalle tehtäisiin suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

LAUSUNTO: Tämä hyvä tarkennus, jolla voidaan saada nuori pysymään paremmin kiinni opinnoissa erottamisen aikana ja sen jälkeen. Suunnitelman tekeminen opiskelijan tarvitsemasta tuesta sekä

myös toimista, joilla tuetaan opiskelijan turvallista ja hallittua palaamista opetukseen on erittäin hyvä. On huomioitava, että opiskeluhuoltopalvelut ovat vapaaehtoisia ja opiskelija voi kieltää opiskeluhuollon osallistumisesta suunnitelman tekoon ja toteutukseen. Voisiko tässä hyödyntää tarvittaessa monialaisia asiantuntijaryhmiä, joiden työhön monialainen opiskelijan tuen kartoittaminen sekä tukitoimien suunnittelu kuuluu olennaisena osana?

Lisäys 42 § 4. momenttiin ehdotetaan lisättävän, ettei rehtorille voisi antaa toimivaltaa päättää oppivelvollisuuslaissa tarkoitetun oppivelvollisen määräaikaisesta erottamisesta oppilaitoksesta. Tämä vastaisi sisällöllisesti ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 93 §:n 1 momenttiin ehdotettua muutosta. Koulutuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso.

LAUSUNTO: Erottamista vaativassa tilanteessa ensisijaista on tukitoimien tarjoaminen ja suunnittelu. Opiskelijan oikeusturvan kannalta erottamispäätöksen tekijänä monijäseninen toimielin on parempi vaihtoehto kuin pelkästään rehtori.

44 §, joka koskee kurinpitomenettelyn suhdetta syytteen vireilläoloon ja tuomioituimen ratkaisuun, ehdotetaan kumottaviksi. Tämän seurauksena mainituissa laeissa käytetty termi kurinpitorangaistus muutettaisiin termiksi kurinpitotoimi.

LAUSUNTO: Kaksoisrangaistuksen kiellon kumoaminen mahdollistaisi määräaikaisen erottamisen vaikka oikeustoimet olisivat kesken. Tämä on koulu- ja oppilaitosyhteisöjen turvallisuuden kannalta hyvä. On huolehdittava, että opiskelija saa tarvittavan tuen myös erottamisen ajalta.

Vantaan kaupunki, Kasvatuksen ja oppimisen toimiala

Lausunnon keskeinen sisältö (max 1 sivu)

Pääosin esitetyt lakimuutokset ovat perusteltuja ja kannatettavia. Alla ovat kommentit muutos- ja lisäystoiveista. Kommenttien perustelut on kirjattu tekstiin edellä.

Perusopetuslaki

Oppilaan osallistuminen opetukseen voitaisiin evätä jäljellä olevan työpäivän lisäksi enintään myös seuraavan työpäivän ajaksi. Lisäyksesitys; Tarkan harkinnan jälkeen olisi mahdollista evätä oppilaan osallistuminen opetukseen myös toisen työpäivän ajaksi, mikäli kouluyhteisön turvallisuus sitä edellyttää.

Oppilaalle olisi järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa epäämisen aikana ja opetukseen palatessa sekä järjestettävä muu opetukseen osallistumiseksi tarvitsemansa tuki palatessa. Oppilaalle tehtäisiin suunnitelma oppilaan tarvitsemasta tuesta. Lisäyksesitykset: Oppilaalle olisi järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin tai muun hänen tukiverkostoonsa kuuluvan ammattilaisen kanssa. Epäämisen aikana tapahtuvaa oppilashuollollista tukea toteutettaessa olisi huolehdittava siitä (etäyhteys/muu kuin koulukiinteistö tapaamispaikkana), että kouluyhteisön turvallisuus kyetään takaamaan.

Suunnitelman teko oppilaan tarvitsemasta tuesta sekä myös toimista, joilla tuetaan oppilaan turvallista ja hallittua palaamista opetukseen on perusteltu. Oppilashuollon mukana olo tässä on tärkeää. On kuitenkin huomioitava, että oppilashuollon palvelut ovat vapaaehtoisia ja oppilas voi kieltää oppilashuollon osallistumisesta suunnitelman tekoon ja toteutukseen. Voisiko tässä hyödyntää tarvittaessa monialaisia asiantuntijaryhmiä, joiden työhön monialainen oppilaan tuen kartoittaminen sekä tukitoimien suunnittelu kuuluu olennaisena osana?

Laki ammatillisesta koulutuksesta ja lukiolaki

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 85 §:n kurinpito 4. momenttiin ja lukiolain 41 § 3. momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että opiskelijalle tehtäisiin suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

Suunnitelman tekeminen opiskelijan tarvitsemasta tuesta sekä myös toimista, joilla tuetaan opiskelijan turvallista ja hallittua palaamista opetukseen on erittäin hyvä. On huomioitava, että opiskeluhuoltopalvelut ovat vapaaehtoisia ja opiskelija voi kieltää opiskeluhuollon osallistumisesta suunnitelman tekoon ja toteutukseen. Voisiko tässä hyödyntää tarvittaessa monialaisia asiantuntijaryhmiä, joiden työhön monialainen opiskelijan tuen kartoittaminen sekä tukitoimien suunnittelu kuuluu olennaisena osana?

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80 § ja lukiolain 40 §: Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Pykäliin lisättäisiin uusi momentti, jonka mukaan opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Muutos on hyvä, mutta varmistettava riittävä opetushenkilöstön resurssointi laadukkaan yhteistyön ja yhteydenpidon mahdollistamiseksi.

Immonen Anna
Vantaan kaupunki / Kasvatus ja oppiminen